



## Сборник съдебна практика

### РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

22 юни 2023 година \*

„Преюдициално запитване — Гражданство на Съюза — Член 20 ДФЕС — Право на свободно движение и на свободно пребиваване на територията на държавите членки — Решение на държава членка, с което се отказва да се предостави пребиваване на гражданин на трета държава, който е родител на ненавършило пълнолетие дете, гражданин на тази държава членка — Дете, което се намира извън територията на Европейския съюз и никога не е пребивавало там“

По дело C-459/20

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht (Първоинстанционен съд Хага, заседаващ в Утрехт, Нидерландия) с акт от 10 септември 2020 г., постъпил в Съда на 15 септември 2020 г., в рамките на производство по дело

**X**

срещу

**Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,**

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: Ал. Арабаджиев, председател на състава, L. Bay Larsen, заместник-председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия от първи състав, P. G. Xuereb, A. Kumin (докладчик) и I. Ziemele, съдии,

генерален адвокат: J. Richard de la Tour,

секретар: M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 23 февруари 2022 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за X, от M. van Werven и J. Werner, advocaten,

\* Език на производството: нидерландски.

- за нидерландското правителство, от М. К. Bulterman и С. S. Schillemans, в качеството на представители,
- за датското правителство, от М. Jespersen, J. Nymann-Lindegren и М. Søndahl Wolff, в качеството на представители,
- за германското правителство, от J. Möller и R. Kanitz, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от С. Ladenburger, Е. Montaguti и G. Wils, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 16 юни 2022 г.,

постанови настоящото

### Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 20 ДФЕС.
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между X, тайландска гражданка, и Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (държавен секретар по правосъдието и сигурността, Нидерландия) (наричан по-нататък „държавният секретар“) относно отхвърлянето от държавния секретар на молбата за издаване на разрешение за пребиваване на X.

### Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 3 X е пребивавала законно в Нидерландия, където е била омъжена за А, нидерландски гражданин. От брака се ражда дете с нидерландско гражданство.
- 4 Това дете, което към деня на отправяне на преюдициалното запитване е на десетгодишна възраст, е родено в Тайланд, където е отглеждано от баба си по майчина линия, като след раждането X се завръща в Нидерландия. Детето винаги е живяло в тази трета държава и никога не е било нито в Нидерландия, нито в друга държава — членка на Европейския съюз.
- 5 С решение от 22 май 2017 г. нидерландските власти отнемат правото на пребиваване на X с обратна сила, считано от 1 юни 2016 г. — датата на фактическата раздяла на А и X.
- 6 Разводът на А и X е постановен на 17 май 2018 г.
- 7 На 6 май 2019 г. държавният секретар уведомява X, че на 8 май 2019 г. ще бъде експулсирана в Банкок (Тайланд).
- 8 На 7 май 2019 г. X подава молба за пребиваване в Нидерландия при В, гражданин на тази държава членка. При разглеждането на тази молба нидерландските власти служебно проверяват дали е възможно жалбоподателката в главното производство да получи производно право на пребиваване по член 20 ДФЕС, за да може да пребивава с детето си на територията на Съюза.

- 9 С решение от 8 май 2019 г. държавният секретар отхвърля споменатата молба по съображение по-специално, че X не може да се позовава на производно право на пребиваване по член 20 ДФЕС, съгласно приетото от Съда в решение от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др. (C-133/15, EU:C:2017:354).
- 10 На 8 май 2019 г. X е експулсирана в Банкок.
- 11 С решение от 2 юли 2019 г. държавният секретар отхвърля жалбата, подадена по административен ред от X срещу решението от 8 май 2019 г. Тогава X подава пред запитващата юрисдикция жалба, в която твърди, че поради това решение за отказ за пребиваване детето ѝ, макар да е нидерландски гражданин, е лишено от възможността да пребивава в Съюза и че следователно посоченото решение поставя под въпрос полезния ефект на правата, които то има поради статута си на гражданин на Съюза.
- 12 В тази насока X подчертава, че детето ѝ, за което тя винаги е носела отговорност — както правна, така и финансова — и с което винаги е поддържала емоционална връзка, е изцяло зависимо от нея. Тя уточнява, че от връщането си в Тайланд се грижи ежедневно за детето. Поради здравословното си състояние бабата по майчина линия на детето вече не можела да се грижи за него. X добавя, че с решение на първоинстанционния съд на Сурин (Тайланд) от 5 февруари 2020 г. упражняването на родителските права по отношение на детето е предоставено само на нея.
- 13 Тъй като не говорело нито английски, нито нидерландски език, това дете не можело да общува с баща си, с когото още от 2017 г. нямало никакъв контакт. X смята, че A няма никаква емоционална връзка с детето и не е поел никаква отговорност за него.
- 14 Държавният секретар поддържа, че решението с адресат X, с което се отказва пребиваване, не означава, че детето ѝ е длъжно да напусне територията на Съюза, защото то пребивава в Тайланд от раждането си. Освен това нямало как автоматично да се приеме, че само X упражнява родителските права по отношение на детето, тъй като решението на тайландския съд, на което тя се позовава в тази насока, не било легализирано. Освен това X не доказала, че след връщането си в Тайланд действително се грижи за детето. Не съществувало никакво обективно доказателство за наличието на такава връзка на зависимост между нея и детето, че то да е принудено да пребивава извън територията на Съюза, ако на X бъде отказано право на пребиваване. Вероятно било фактът, че детето е било разделено от майка си през почти целия си живот, да е повлиял върху неговата привързаност и следователно върху зависимостта му от нея. Освен това ролята на A в живота на детето не била ясна и твърдението на X, че A не се грижи за детето, било субективно. Държавният секретар добавя, че X не е доказала, че детето ѝ иска да отиде да живее в Нидерландия или че в интерес на това дете е майка му да има разрешение за пребиваване в тази държава членка.
- 15 Запитващата юрисдикция поставя въпроса за приложимостта на принципите, прогласени от Съда в решения от 8 март 2011 г., Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), от 15 ноември 2011 г., Dereci и др. (C-256/11, EU:C:2011:734), от 6 декември 2012 г., O и др. (C-356/11 и C-357/11, EU:C:2012:776), и от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др. (C-133/15, EU:C:2017:354), в случай като този по главното производство, в който ненавършилото пълнолетие дете, гражданин на Съюза, пребивава извън територията на Съюза или никога не е пребивавало на тази територия.

- 16 Запитващата юрисдикция уточнява, че отрицателният отговор на Съда би означавал, че съгласно нидерландското право на гражданин на трета държава, родител на ненавършил пълнолетие гражданин на Съюза, никога няма да може да се предостави изведено от член 20 ДФЕС право на пребиваване, и че първият гражданин ще може да влезе законно в Нидерландия само ако подаде молба за пребиваване, основана на правото на личен и семеен живот по смисъла на член 8 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. Съгласно нидерландското законодателство такава молба по принцип изисква молителят да има разрешение за временно пребиваване като член на семейството в широк смисъл. За целта обаче наред с останалото е необходимо самият член на семейството, при когото е предвидено да се пребивава, т.е. „кандидатът за събиране на семейството“, да е навършил 21-годишна възраст. По дефиниция ненавършилото пълнолетие дете не може да изпълни това условие, което означава, че такава молба за пребиваване е изначално обречена на неуспех.
- 17 Освен това запитващата юрисдикция поставя въпроса за критериите за преценка дали е налице отношение на зависимост на гражданин на Съюза от гражданин на трета държава, както и въпроса за действителното полагане в контекста на спора в главното производство на грижи за детето.
- 18 При тези обстоятелства *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Utrecht* (Първоинстанционен съд Хага, заседаващ в Утрехт, Нидерландия) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Следва ли член 20 ДФЕС да се тълкува в смисъл, че не допуска държава членка да откаже право на пребиваване на гражданин на трета държава с ненавършило пълнолетие дете на негова издръжка, което е гражданин на Съюза и е в действителност в отношение на зависимост от този гражданин на трета страна, при положение че ненавършилият пълнолетие гражданин на Съюза се намира не само извън тази държава членка, но и извън Съюза и/или никога не е пребивавал на територията на Съюза, така че на този непълнолетен гражданин на Съюза фактически се отказва достъп до територията на Съюза?
- 2) а) Трябва ли гражданите на Съюза (ненавършили пълнолетие) да твърдят или да докажат, че имат интерес от упражняване на правата, които черпят от гражданството на Съюза?
- б) В това отношение може ли да е от значение обстоятелството, че ненавършилите пълнолетие граждани на Съюза обикновено не могат самостоятелно да упражняват правата си и не могат сами да избират тяхното местопребиваване, а в това отношение зависят от своите родители (своя родител), което може да има за последица обстоятелството, че от името на ненавършилия пълнолетие гражданин на Съюза може да бъде претендирано упражняване на негови права в качеството му на гражданин на Съюза, като това би могло да е несъвместимо с други негови интереси по смисъла например на [решение *Chavez-Vilchez* и др.]?
- в) Абсолютни ли са тези права, в смисъл че упражняването им не може да бъде препятствано по никакъв начин или в смисъл че за държавата членка, чийто гражданин е (ненавършилият пълнолетие) гражданин на Съюза, е налице дори позитивно задължение да способства упражняването на тези права?

- 3) а) При преценката дали е налице отношение на зависимост по смисъла на първия въпрос, от решаващо значение ли е обстоятелството, че преди подаването на молбата за разрешение за пребиваване или преди приемането на решението, с което на родителя, гражданин на трета държава, се отказва право на пребиваване, или преди датата, на която (националният) съд се произнася с решение в съдебното производство, образувано във връзка с този отказ, същият родител е полагал ежедневните грижи за ненавършилия пълнолетие гражданин на Съюза, както и обстоятелството, че други лица е можело да са полагали такива грижи в миналото и/или са поели (за в бъдеще) отговорността за това?
- б) В този контекст може ли от ненавършилия пълнолетие гражданин на Съюза да се изисква, че за да упражнява ефективно правата си, черпени от правото на Съюза, той следва да се установи на територията на Съюза при другия си родител, който е гражданин на Съюза, като обаче е възможно последният да не разполага повече с родителски права по отношение на ненавършилия пълнолетие?
- в) При утвърдителен отговор, в това отношение налага ли се различен извод, предвид обстоятелството че този родител упражнява или е упражнявал родителските права и/или е поел полагането на грижите за ненавършилия пълнолетие в правно, финансово или емоционално отношение и че е готов да упражнява тези права и/или да се грижи за ненавършилия пълнолетие?
- г) Ако се окаже, че само родителят, гражданин на трета държава, упражнява родителските права по отношение на ненавършилия пълнолетие гражданин на Съюза, това означава ли, че трябва да се придаде по-малка тежест на въпроса за полагането на грижите в правно, финансово и/или емоционално отношение?“.

## По преюдициалните въпроси

### По първия въпрос

- 19 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че обстоятелството, че ненавършило пълнолетие дете, което в качеството си на гражданин на държава членка е гражданин на Съюза, от раждането си живее извън територията на тази държава членка и никога не е пребивавало на територията на Съюза, изключва възможността единият от родителите му, гражданин на трета държава, от когото това дете зависи, да се ползва от производно право на пребиваване, основано на този член.
- 20 Най-напред следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда член 20 ДФЕС предоставя статут на гражданин на Съюза на всяко лице, което притежава гражданство на държава членка, като този статут е предвиден да бъде основният статут на гражданите на държавите членки (вж. в този смисъл решения от 8 март 2011 г., Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, т. 41, и от 9 юни 2022 г., Préfet du Gers und Institut national de la statistique et des études économiques, C-673/20, EU:C:2022:449, т. 49 и цитираната съдебна практика).
- 21 Гражданството на Съюза дава на всеки гражданин на Съюза основно и лично право свободно да се движи и да пребивава на територията на държавите членки при спазване на ограниченията и условията, предвидени в Договора за функционирането на ЕС, и на

- мерките, взети за прилагането им (решение от 27 февруари 2020 г., *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real* (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), С-836/18, EU:C:2020:119, т. 36 и цитираната съдебна практика).
- 22 Съдът е постановил, че член 20 ДФЕС не допуска национални мерки, включително решения, с които се отказва пребиваване на членове на семейството на гражданин на Съюза и които водят до лишаване на гражданите на Съюза от ефективно упражняване на най-съществената част от правата, предоставени им от техния статут (вж. по-специално решения от 8 март 2011 г., *Ruiz Zambrano*, С-34/09, EU:C:2011:124, т. 42, от 6 декември 2012 г., *О и др.*, С-356/11 и С-357/11, EU:C:2012:776, т. 45, и от 10 май 2017 г., *Chavez-Vilchez и др.*, С-133/15, EU:C:2017:354, т. 61).
- 23 От друга страна, разпоредбите от Договора за функционирането на ЕС относно гражданството на Съюза не предоставят никакво самостоятелно право на гражданите на трети държави. Всъщност евентуалните права, предоставени на тези граждани, не са техни собствени права, а са производни от правата на гражданина на Съюза. Целта и смисълът на тези производни права се откриват в констатацията, че отказът да бъдат признати би могъл да накърни по-специално свободата на движение на гражданина на Съюза на територията на Съюза (решение от 7 септември 2022 г., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Характер на правото на пребиваване по член 20 ДФЕС), С-624/20, EU:C:2022:639, т. 51 и цитираната съдебна практика).
- 24 В тази насока Съдът вече е констатирал, че съществуват някои съвсем особени случаи, в които, въпреки че не се прилагат разпоредбите на вторичното право на Съюза относно правото на пребиваване на граждани на трети държави и че съответният гражданин на Съюза не се е възползвал от свободата си на движение, на гражданина на трета държава, член на семейството на този гражданин на Съюза, все пак трябва да се признае право на пребиваване, тъй като в противен случай полезният ефект на гражданството на Съюза би било накърнен, ако в резултат от отказа да се признае такова право посоченият гражданин на Съюза се окаже фактически принуден да напусне територията на Съюза като цяло и по този начин бъде лишен от възможността действително да се ползва от най-съществената част от правата, които му предоставя този статут (решение от 8 май 2018 г., *К.А. и др.* (Събиране на семейството в Белгия), С-82/16, EU:C:2018:308, т. 51 и цитираната съдебна практика).
- 25 За посочените случаи в предходната точка от настоящото решение е характерно, че макар да се уреждат от нормативни актове, чието приемане по принцип е от компетентността на държавите членки — а именно от нормативните актове относно правото на влизане и пребиваване на гражданите на трети държави извън приложното поле на разпоредбите на вторичното право на Съюза, които при определени условия предвиждат предоставянето на такова право — те все пак са неразривно свързани със свободата на движение и пребиваване на гражданин на Съюза, което не допуска на посочените граждани на трети държави да бъде отказано право на влизане и пребиваване в държавата членка, в която пребивава гражданинът на Съюза, за да не бъде накърнена тази свобода (решение от 10 май 2017 г., *Chavez-Vilchez и др.*, С-133/15, EU:C:2017:354, т. 64 и цитираната съдебна практика).
- 26 Видно от постоянната практика на Съда обаче, отказът да се предостави право на пребиваване на гражданин на трета държава може да накърни полезния ефект на гражданството на Съюза само ако между този гражданин на трета държава и гражданина на

Съюза, член на неговото семейство, съществува такова отношение на зависимост, че би се стигнало дотам гражданинът на Съюза да бъде принуден да замине заедно със съответния гражданин на трета държава и да напусне територията на Съюза като цяло (решения от 8 май 2018 г., К.А. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/16, EU:C:2018:308, т. 52 и цитираната съдебна практика, и от 7 септември 2022 г., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Характер на правото на пребиваване по член 20 ДФЕС), C-624/20, EU:C:2022:639, т. 37 и цитираната съдебна практика).

- 27 Пак от практиката на Съда следва, че подобно на отказа или загубата на право на пребиваване на територията на държава членка, забраната за влизане на територията на Съюза, наложена на гражданин на трета държава, член на семейството на гражданин на Съюза, може да доведе до лишаване на последния от възможността действително да се ползва от най-съществената част от правата, предоставени му от неговия статут, когато поради съществуващото между тези лица отношение на зависимост забраната за влизане фактически принуждава посочения гражданин на Съюза да напусне територията на Съюза като цяло, за да замине заедно с члена на неговото семейство, гражданин на трета държава, на когото е наложена посочената забрана (решение от 27 април 2023 г., М. D. (Забрана за влизане в Унгария), C-528/21, EU:C:2023:341, т. 60 и цитираната съдебна практика).
- 28 При това положение в случай като този по главното производство обстоятелството, че на лицето, което е гражданин на трета държава и е родител на ненавършило пълнолетие дете, гражданин на Съюза, е отказано да бъде предоставено право на пребиваване, не може да доведе — за разлика от случаите по делата относно член 20 ДФЕС, по които Съдът вече се е произнесъл — до това, посоченото дете да бъде принудено да замине заедно с родителя си, гражданин на трета държава, и да напусне територията на Съюза, доколкото от раждането си то живее в трета държава и никога не е пребивавало в Съюза.
- 29 От една страна обаче, в цитираната в точка 22 от настоящото решение практика Съдът действително е отбелязал че съответното дете винаги е пребивавало в държавата членка, чийто гражданин е, но целта на това уточнение е единствено да се подчертае, че ползването на производното право на пребиваване, което произтича от член 20 ДФЕС, зависи не от това, че детето упражнява правото си на свободно движение и пребиваване в рамките на Съюза, а от това, че същото е гражданин на Съюза — статут, който то има независимо дали упражнява споменатото право, въз основа просто на притежаването на гражданство на държава членка.
- 30 От друга страна, в случай че съществува отношение на зависимост между дете, гражданин на Съюза, и неговия родител, гражданин на трета държава, отказът да се предостави на последния право на пребиваване в държавата членка, чийто гражданин е детето, може да попречи на това дете да пребивава или да се движи на територията на Съюза, защото тогава то би било принудено да остане при този родител в трета държава.
- 31 В тази насока последиците за детето, гражданин на Съюза, от практическата пречка то да влезе и да пребивава в Съюза трябва да се считат за аналогични на последиците от задължението за напускане на територията на Съюза.
- 32 Както следва от точка 23 от настоящото решение, разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС относно гражданството на Съюза предоставят на гражданите на трети държави само права, производни от правата на гражданина на Съюза.

- 33 Следователно правото на пребиваване по член 20 ДФЕС на гражданин на трета държава в качеството му на член на семейството на гражданин на Съюза е оправдано, тъй като такова пребиваване е необходимо, за да може гражданинът на Съюза действително да се ползва от най-съществената част от правата, които му предоставя този статут, докато трае отношението на зависимост с посочения гражданин на трета държава (решение от 7 септември 2022 г., *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Естество на правото на пребиваване по член 20 ДФЕС), C-624/20, EU:C:2022:639, т. 41).
- 34 Отказът да се предостави право на пребиваване на лицето, което е гражданин на трета държава и е родител на дете, гражданин на Съюза, обаче може да има последици за упражняването на тези права от това дете само в случай че детето трябва да влезе на територията на съответната държава членка с този родител или да се присъедини към него и впоследствие да остане там.
- 35 Обратно, ако лицето, което е гражданин на трета държава и е родител на дете, гражданин на Съюза, пребивава само на територията на Съюза, докато това дете остава в трета държава, решението, с което на този родител се отказва право да пребивава на тази територия, изобщо не се отразява на упражняването от посоченото дете на правата му.
- 36 Ето защо на лицето, което е гражданин на трета държава и е родител на дете, гражданин на Съюза, не може да се предостави право на пребиваване, изведено от член 20 ДФЕС, когато нито молбата на този родител за предоставяне на производно право на пребиваване, нито общият контекст на делото дават основание да се заключи, че това дете, което никога не е пребивавало в държавата членка, на която е гражданин, ще упражни правата си на гражданин на Съюза, като влезе и пребивава с посочения родител на територията на тази държава членка.
- 37 Запитващата юрисдикция, която единствена има компетентност в тази насока, следва да извърши необходимите фактически проверки, за да прецени по главното производство не само дали е налице отношение на зависимост по смисъла на съдебната практика, припомнена в точка 26 от настоящото решение, но и дали е установено, че съответното дете ще влезе и пребивава в Нидерландия с родителя си, гражданин на трета държава.
- 38 С оглед на изложеното дотук на първия въпрос следва да се отговори, че член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че обстоятелството, че ненавършило пълнолетие дете, което в качеството си на гражданин на държава членка е гражданин на Съюза, от раждането си живее извън територията на тази държава членка и никога не е пребивавало на територията на Съюза, не изключва възможността единият от родителите му, гражданин на трета държава, от когото това дете зависи, да се ползва от производно право на пребиваване, основано на този член, стига да е установено, че то ще влезе и пребивава на територията на държавата членка, на която е гражданин, заедно с този родител.

### ***По втория въпрос***

- 39 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че държавата членка, до която гражданин на трета държава, от когото ненавършилото му пълнолетие дете, гражданин на Съюза в качеството си на гражданин на тази държава членка, зависи и което от раждането си живее в тази трета държава, без никога да е пребивавало на територията на Съюза, е подал молба за предоставяне на производно право на пребиваване, може да отхвърли тази молба със



съображението, че преместването в посочената държава членка, което предполага упражняването от това дете на правата му като гражданин на Съюза, не е от реален или вероятен интерес за детето.

- 40 В тази насока следва да се отбележи, от една страна, че съгласно съдебната практика, припомнена в точки 20 и 22 от настоящото решение, правото на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки, предоставено на всеки гражданин на Съюза, произтича пряко от статута на гражданин на Съюза, без упражняването му да е обусловено от доказването на какъвто и да било интерес то да бъде ползвано.
- 41 Впрочем в тази насока Съдът е постановил, че по силата на принципите на международното право, които правото на Съюза не бива да нарушава, държава членка не може да откаже на собствените си граждани правото да влязат на нейната територия и да останат там и следователно последните имат безусловно право на пребиваване там (вж. в този смисъл решение от 14 ноември 2017 г., *Lounes*, C-165/16, EU:C:2017:862, т. 37 и цитираната съдебна практика).
- 42 От друга страна, Съдът вече е уточнил, че ненавършило пълнолетие дете може да се позове на правата на свободно движение и пребиваване, гарантирани от правото на Съюза. Възможността гражданин на държава членка да е носител на права, гарантирани от Договора за функционирането на ЕС и от вторичното право относно свободното движение на лицата, не може да бъде обвързана с условието заинтересованото лице да е навършило изискуемата възраст, за да може, правно погледнато, лично да упражни тези права (вж. в този смисъл решение от 19 октомври 2004 г., *Zhu и Chen*, C-200/02, EU:C:2004:639, т. 20).
- 43 В допълнение, Съдът наистина е постановил, че органите, компетентни да се произнесат по молба за издаване на разрешение за пребиваване съгласно член 20 ДФЕС, следва да отчитат висшия интерес на съответното дете, но такова отчитане е необходимо само при преценката дали е налице отношение на зависимост по смисъла на съдебната практика, спомената в точка 26 от настоящото решение, или какви са последиците от дерогация на производното право на пребиваване, основана на съображения за обществена сигурност или обществен ред (вж. в този смисъл решения от 10 май 2017 г., *Chavez-Vilchez и др.*, C-133/15, EU:C:2017:354, т. 71, и от 5 май 2022 г., *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Престой на член на семейството — Недостатъчни средства), C-451/19 и C-532/19, EU:C:2022:354, т. 53). Следователно Съдът е приел, че този висш интерес може да бъде изтъкнат не за да се отхвърли молба за издаване на разрешение за пребиваване, а напротив, за да се попречи да бъде прието решение, което принуждава това дете да напусне територията на Съюза.
- 44 Ето защо в случай като този по главното производство компетентните органи не биха могли да определят дали преместването на съответното дете в държавата членка, на която то е гражданин, е в негов интерес, доколкото при липсата на мерки, приети за да уредят упражняването на родителската отговорност, тези органи по недопустим начин биха заели мястото на носителите на тази отговорност за това дете и биха накърнили припомнената в точка 42 от настоящото решение възможност детето да упражни правата, които то черпи от статута, предоставен му с член 20 ДФЕС.
- 45 С оглед на изложеното дотук на втория въпрос следва да се отговори, че член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че държавата членка, до която гражданин на трета държава, от когото ненавършилото му пълнолетие дете, гражданин на Съюза в качеството си на

гражданин на тази държава членка, зависи и което от раждането си живее в тази трета държава, без никога да е пребивавало на територията на Съюза, е подал молба за предоставяне на производно право на пребиваване, не може да отхвърли тази молба със съображението, че преместването в посочената държава членка, което предполага упражняването от това дете на правата му като гражданин на Съюза, не е от реален или вероятен интерес за детето.

### *По третия въпрос*

- 46 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че за преценката дали ненавършило пълнолетие дете, гражданин на Съюза, зависи от родителя си, гражданин на трета държава, определящо значение има фактът, че последният невинаги е полагал ежедневни грижи за това дете — дори и упражняването на родителските права да е било предоставено само на него — както и фактът, че детето евентуално би могло да се установи на територията на Съюза при другия си родител, гражданин на Съюза.
- 47 Видно от точки 26—28, 30, 31 и 33 от настоящото решение, на гражданина на трета държава, член на семейството на гражданин на Съюза, право на пребиваване съгласно член 20 ДФЕС се предоставя само в съвсем особени случаи, когато между този гражданин на трета държава и гражданина на Съюза съществува такова отношение на зависимост, че при непризнаване на посочения гражданин на трета държава на право на пребиваване на територията на Съюза би се стигнало до това, гражданинът на Съюза или да бъде принуден да замине заедно с него и да напусне тази територия като цяло, или да не може да влезе и пребивава на територията на държавата членка, на която е гражданин.
- 48 Ето защо молбата за предоставяне на производно право на пребиваване трябва да се прецени с оглед на интензитета на отношението на зависимост между родителя, гражданин на трета държава, и ненавършилото му пълнолетие дете, гражданин на Съюза, като при тази преценка трябва да се отчетат всички обстоятелства в случая (вж. в този смисъл решения от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др., C-133/15, EU:C:2017:354, т. 71, от 8 май 2018 г., К.А. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/16, EU:C:2018:308, т. 72, и от 27 февруари 2020 г., Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Съпруг(а) на гражданин на Съюза), C-836/18, EU:C:2020:119, т. 56).
- 49 В тази насока, що се отнася до преценката дали съществува такова отношение на зависимост, Съдът е приел, че следва да се вземе предвид въпросът за фактическото упражняване на родителските права спрямо това дете, както и въпросът дали грижите за детето в правно, финансово или емоционално отношение са поети от родителя, гражданин на трета държава. За релевантни обстоятелства са сметени и възрастта на детето, физическото и емоционалното му развитие, степента на емоционална обвързаност както с родителя, гражданин на Съюза, така и с родителя, гражданин на трета държава, а също и опасността, която раздялата с последния би породила за душевното равновесие на детето (решение от 7 септември 2022 г., Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Характер на правото на пребиваване по член 20 ДФЕС), C-624/20, EU:C:2022:639, т. 39 и цитираната съдебна практика).
- 50 Съгласно практиката на Съда също така фактът, че по икономически съображения или с цел запазване на целостта на семейството на територията на Съюза, за гражданина на държава членка би могло да изглежда желателно членовете на семейството му, които не са граждани

на държава членка, да могат да пребивават с него на територията на Съюза, сам по себе си не е достатъчен, за да се приеме, че ако не им бъде предоставено такова право, гражданинът на Съюза ще бъде принуден да напусне територията на Съюза (решение от 5 май 2022 г., *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Престой на член на семейството — Недостатъчни средства), C-451/19 и C-532/19, EU:C:2022:354, т. 57 и цитираната съдебна практика).

- 51 В този смисъл наличието на семейна връзка, независимо дали биологична или правна, между гражданина на Съюза и члена на неговото семейство, гражданин на трета държава, не е достатъчно основание за признаване в съответствие с член 20 ДФЕС на този член на семейството на производно право на пребиваване на територията на държавата членка, на която е гражданин гражданинът на Съюза (решение от 8 май 2018 г., К.А. и др. (Събиране на семейството в Белгия), C-82/19, EU:C:2022:354, т. 58 и цитираната съдебна практика).
- 52 В светлината на всички тези обстоятелства е уместно най-напред да се подчертае, че компетентните органи трябва да вземат предвид положението към момента, в който е необходимо да се произнесат, доколкото са длъжни да преценят предвидимите последици от решението си за ефективното ползване от съответното дете на най-съществената част от правата, които то черпи от статута, предоставен му с член 20 ДФЕС. В допълнение, за да не се допусне детето да бъде лишено от това ефективно ползване, националните съдилища, които трябва да се произнесат по жалба срещу решение на посочените органи, трябва да вземат предвид всички фактически обстоятелства, настъпили след въпросното решение (вж. по аналогия решение от 17 април 2018 г., *V и Vomero*, C-316/16 и C-424/16, EU:C:2018:256, т. 94 и цитираната съдебна практика).
- 53 При това положение фактът, че родителят, гражданин на трета държава, първоначално не е поел ежедневните грижи за съответното дете през дълъг период, и евентуалната липса на отношение на зависимост, която може да произтече оттук през този период, няма как да бъдат счестени за имащи определящо значение, защото това не изключва възможността към момента на произнасяне от същите национални органи или съдилища този родител действително да е поел тези грижи за детето.
- 54 Впрочем в тази насока следва да се припомни, че Съдът е постановил, че съжителството на родителя, гражданин на трета държава, с ненавършилото му пълнолетие дете, гражданин на Съюза, не е задължително условие, за да се определи дали между тях е налице отношение на зависимост (решение от 5 май 2022 г., *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Престой на член на семейството — Недостатъчни средства), C-451/19 и C-532/19, EU:C:2022:354, т. 68 и цитираната съдебна практика).
- 55 Обратно, сам по себе си фактът, че към момента, в който националната юрисдикция трябва да се произнесе по делото, посоченият родител, гражданин на трета държава, действително полага ежедневни грижи за ненавършилото си пълнолетие дете, гражданин на Съюза, не е достатъчен, за да се направи извод за наличието на отношение на зависимост, понеже тази преценка трябва винаги да се основава на цялостна преценка на релевантните обстоятелства.
- 56 По-нататък, досежно обстоятелството, че единият от родителите на съответното дете е гражданин на Съюза, който пребивава в държава членка, следва да се отбележи, че то би било релевантно за целите на прилагането на член 20 ДФЕС, ако бъде доказано, че този

родител наистина може и е готов сам да поеме действителните ежедневни грижи за това дете (вж. в този смисъл решение от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др., C-133/15, EU:C:2017:354, т. 71).

- 57 Само по себе си обаче това обстоятелство — ако се предположи за доказано — не е достатъчно, за да се констатира, че между родителя, гражданин на трета държава, и ненавършилото пълнолетие дете, гражданин на Съюза, не съществува такова отношение на зависимост, че детето да не може да влезе и пребивава на територията на Съюза, ако на този гражданин на трета държава бъде отказано да се предостави право на пребиваване, тъй като за тази констатация е задължително да се направи цялостна преценка на релевантните обстоятелства (вж. в този смисъл решение от 5 май 2022 г., Subdelegación del Gobierno en Toledo (Престой на член на семейството — Недостатъчни средства), C-451/19 и C-532/19, EU:C:2022:354, т. 67 и цитираната съдебна практика).
- 58 Въпреки че по принцип родителят, гражданин на трета държава, трябва да представи сведения, за да докаже, че черпи право на пребиваване от член 20 ДФЕС, и по-специално сведения, от които се установява, че в случай на отказ за пребиваване детето би било лишено от ефективното упражняване на правата си като гражданин на Съюза, при преценката на условията, необходими за да се ползва този гражданин на трета държава от правото на пребиваване, компетентните национални органи трябва да следят прилагането на националната правна уредба относно доказателствената тежест да не накърнява полезния ефект на член 20 ДФЕС (решение от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др., C-133/15, EU:C:2017:354, т. 76).
- 59 Така, прилагането на такава национална правна уредба относно доказателствената тежест не освобождава органите на съответната държава членка от задължението въз основа на представените сведения от страна на гражданина на трета държава да направят необходимите проучвания, за да установят къде живее родителят, гражданин на посочената държава членка, и за да проверят, от една страна, дали той наистина може и е готов сам да поеме действителните ежедневни грижи за детето и от друга, дали между детето и родителя, гражданин на трета държава, съществува такова отношение на зависимост, че решение, с което на последния се отказва да се предостави право на пребиваване, би лишило детето от ефективно упражняване на най-съществената част от правата, свързани с неговия статут на гражданин на Съюза (вж. по аналогия решение от 10 май 2017 г., Chavez-Vilchez и др., C-133/15, EU:C:2017:354, т. 77).
- 60 Накрая, от цитираната в точки 48—50 от настоящото решение съдебна практика става ясно, че фактът, че упражняването на родителските права по отношение на ненавършилото пълнолетие дете е било предоставено само на родителя, гражданин на трета държава, е релевантен, но не и определящ фактор за преценката дали е налице реална зависимост, която — видно от точка 51 от настоящото решение — няма как да произтича пряко от правоотношението между родителя, гражданин на трета държава, и ненавършилото му пълнолетие дете, гражданин на Съюза.
- 61 С оглед на изложеното дотук на третия въпрос следва да се отговори, че член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че за преценката дали ненавършило пълнолетие дете, гражданин на Съюза, зависи от родителя си, гражданин на трета държава, съответната държава членка е длъжна да отчете всички релевантни обстоятелства, като в тази насока не могат да се считат за определящи нито фактът, че родителят, гражданин на трета държава, невинаги е полагал ежедневни грижи за това дете, но понастоящем

упражняването на родителските права по отношение на детето е предоставено само на този родител, нито фактът, че другият родител, гражданин на Съюза, би могъл да поеме действителните ежедневни грижи за детето.

### **По съдебните разноски**

- 62 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

- 1) Член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че обстоятелството, че ненавършило пълнолетие дете, което в качеството си на гражданин на държава членка е гражданин на Европейския съюз, от раждането си живее извън територията на тази държава членка и никога не е пребивавало на територията на Съюза, не изключва възможността единият от родителите му, гражданин на трета държава, от когото това дете зависи, да се ползва от производно право на пребиваване, основано на този член, стига да е установено, че то ще влезе и пребивава на територията на държавата членка, на която е гражданин, заедно с този родител.
- 2) Член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че държавата членка, до която гражданин на трета държава, от когото ненавършилото му пълнолетие дете, гражданин на Европейския съюз в качеството си на гражданин на тази държава членка, зависи и което от раждането си живее в тази трета държава, без никога да е пребивавало на територията на Съюза, е подал молба за предоставяне на производно право на пребиваване, не може да отхвърли тази молба със съображението, че преместването в посочената държава членка, което предполага упражняването от това дете на правата му като гражданин на Съюза, не е от реален или вероятен интерес за детето.
- 3) Член 20 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че за преценката дали ненавършило пълнолетие дете, гражданин на Европейския съюз, зависи от родителя си, гражданин на трета държава, съответната държава членка е длъжна да отчете всички релевантни обстоятелства, като в тази насока не могат да се считат за определящи нито фактът, че родителят, гражданин на трета държава, невинаги е полагал ежедневни грижи за това дете, но понастоящем упражняването на родителските права по отношение на детето е предоставено само на този родител, нито фактът, че другият родител, гражданин на Съюза, би могъл да поеме действителните ежедневни грижи за детето.

Подписи